

ГРАД КРУШЕВАЦ

Бизнис
Инкубатор
КРУШЕВАЦ

ASOCIJACIJA
ZA KVALITET I
STANDARDIZACIJU
SRBIJE

Висока школа за
пословну економију
и предузетништво

ZBORNİK RADOVA

VII NACIONALNE NAUČNO–STRUČNE KONFERENCIJE
SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM

TRENDOVI U POSLOVANJU
NAUČNO - STRUČNA KONFERENCIJA

Kruševac, 29. septembar 2023.

ZBORNİK RADOVA
VII NACIONALNE NAUČNO–STRUČNE KONFERENCIJE
SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM
"TRENDVI U POSLOVANJU 2023"

Glavni organizator:

Visoka poslovna škola strukovnih studija „Prof. dr Radomir Bojković“, Kruševac

Suorganizatori:

Biznis inkubator, Kruševac

Asocijacija za kvalitet i standardizaciju Srbije, Kruševac

Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, Beograd

Pokroviteljstvo:

Grad Kruševac

Izdavač:

Visoka poslovna škola strukovnih studija "Prof. dr Radomir Bojković", Topličina 12, 37000

Kruševac, Srbija;

Telefon: 037/ 420-231

Za izdavača:

Dr Ana Skorup, direktor

Urednici:

Dr Ana Skorup

Dr Srđan Skorup

Lektura:

Olivera Žikić

Marija Savić

Idejno rešenje korica:

Uroš Perišić

Štampa:

Copy Studio 88, Kruševac

ISBN 978-86-7566-066-8

Tiraž:

100 primeraka

ZNAČAJ MOTIVACIJE ZA POSTIZANJE CILJA: VEĆI BROJ DOBROVOLJNIH DAVALACA KRVI

THE IMPORTANCE OF MOTIVATION FOR ACHIEVING GOALS: A GREATER NUMBER OF VOLUNTARY BLOOD DONORS

Nemanja Dimić | Medicinski fakultet Univerziteta u Nišu, Srbija | mrphnemanjadimic@gmail.com

Andrijana Milošević Georgiev | Farmaceutski fakultet Univerziteta u Beogradu, Srbija | andrijana.milosevic@pharmacy.bg.ac.rs

Svetlana Stojkov | Farmaceutski fakultet Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, Srbija | svetlanastojkov22@gmail.com

Sažetak

Uvod: Dobrovoljno davanje krvi (DDK) igra ključnu ulogu u obezbeđivanju zaliha krvi za medicinske potrebe. Međutim, od perioda Covida svedočimo opadajućim stopama dobrovoljnih davalaca krvi. Jedna od najvažnijih tema u menadžmentu jeste motivacija, a motivacioni faktori predstavljaju sredstva koja pojedinca podstiču na delovanje ka određenom cilju. Ciljevi: (i) Proceniti iskustva i stavove studenata farmacije u vezi sa DDK; (ii) Identifikovati fizičke i psihološke prepreke koje sprečavaju, kao i motive koji pokreću studente da postanu dobrovoljni davaoci krvi; Metode: Među studentima farmacije Farmaceutskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu sprovedena je studija preseka u 2022. godini. Namenski kreiran upitnik korišćen je za prikupljanje primarnih podataka. Rezultati: Učestvovalo je 127 ispitanika, većinom ženskog pola (81,1%). Dobrovoljnih davaoca krvi bilo je 40,2%. Pozitivan stav prema DDK imalo je 93,7%. Kao prepreke za nedavanje krvi 35,4% se izjasnilo da je to zbog medicinskih razloga, a 18,9% strah od krvi i igle. Humanost je bila ključna motivacija za DDK. Zaključak: Edukacija i promotivne aktivnosti mogu povećati motivaciju studenata farmacije za DDK. Analiza motivacije je ključna za unapređenje regrutovanja i zadržavanja dobrovoljnih davalaca krvi. Važno je kontinuirano raditi na očuvanju zaliha krvi i podizanju svesti o DDK među studentima.

Abstract

Introduction: Voluntary blood donation (VBD) plays a key role in providing blood supplies for medical needs. However, since the Covid period we are witnessing declining rates of voluntary blood donors. One of the most important topics in management is motivation, and motivational factors are means that encourage an individual to act towards a certain goal. Objectives: (i) Assess experiences and attitudes of pharmacy students regarding VBD; (ii) Identify the physical and psychological obstacles that prevent, as well as the motives that drive students to become voluntary blood donors; Methods: A cross-sectional study was conducted among pharmacy students of the Faculty of Pharmacy, University of Belgrade in 2022. A purpose-built questionnaire was used to collect primary data. Results: 127 respondents participated, mostly female (81.1%). There were 40.2% of voluntary blood donors. 93.7% had a positive attitude towards DDK. As obstacles for not donating blood, 35.4% stated that it was due to medical reasons, and 18.9% said that it was fear of blood and needles. Humanity was a key motivation for VBD. Conclusion: Education and promotional activities can increase pharmacy students' motivation for VBD. Analysis of motivation is key to improving the recruitment and retention of voluntary blood donors. It is important to continuously work on preserving blood supplies and raising awareness about VBD among students.

Ključne reči: dobrovoljno davalatstvo krvi, edukacija, motivacija, promocija, studenti

Keywords: voluntary blood donation, education, motivation, promotion, students

1. UVOD

Dobrovoljno davanje krvi (DDK) za jedan moderan zdravstveni sistem predstavlja veoma značajan faktor za funkcionisanje istog, dok sa druge strane za pojedinca u hitnim slučajevima je često jedini način za individua preživi. Iznos količine krvi koje dobrovoljni davalac krvi može dati je ograničen, krv se ne može proizvesti već samo se može skladištiti određeni vremenski period što govori o značajnosti dobrovoljnog davanja krvi i krvi kao krajnjeg proizvoda [1].

Zvaničan stav Svetske zdravstvene organizacije (SZO) je da obezbeđivanje bezbedne i adekvatne krvi treba da bude sastavni deo nacionalne zdravstvene politike i infrastrukture svake zemlje. SZO preporučuje da se sve aktivnosti koje se odnose na prikupljanje, testiranje, obradu, skladištenje i distribuciju krvi koordiniraju na nacionalnom nivou kroz efikasnu organizaciju i integrisane mreže snabdevanja krvlju. Nacionalni krvni sistem treba da bude vođen nacionalnom politikom krvi i zakonodavnim okvirom kako bi se promovisala jedinstvena primena standarda i doslednost u kvalitetu i bezbednosti krvi i krvnih proizvoda [2].

Studenti širom sveta, pa i na Farmaceutskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, igraju ključnu ulogu u promociji DDK. Njihova mladalačka energija, entuzijazam i sposobnost da se mobilizuju mogu značajno doprineti povećanju zaliha krvi i podršci osobama kojima je ona neophodna. Studenti često organizuju kampanje i akcije DDK na svojim kampusima. Ovo nije samo humanitarni gest već i prilika za podizanje svesti među studentima o važnosti davanja krvi. Studije su pokazale da je mlada populacija često najmanje informisana o procesu davanja krvi i potrebama zajednice. Studenti se trude da promovišu znanje o tome kako davanje krvi može pomoći bolesnima, povređenima i osobama koje se bore sa različitim zdravstvenim izazovima [2,3].

Za vreme COVID- 19 pandemije zemlje širom sveta, uključujući i Republiku Srbiju, bile su prinuđene da uvedu restriktivne mere koje se odnose na okupljanje kao i izolaciju svojih građana kako bi smanjila stopu širenja infekcije pogodivši time svaki aspekt života uključujući i sam proces dobrovoljnog davanja krvi [4]. Došlo je do smanjenja DDK u prosečnom iznosu od 25%, pri čemu su pojedine zemlje zabeležile pad od neverovatnih 71% [5]. Sa druge strane postoji sve veća potrošnja za ljudskom krvlju iz najrazličitijih razloga: povećana potrošnja krvi u operacionim salama, pooštravanje uslova za doniranje i sezonske nestašice tokom godišnjih odmora [1].

Istraživanje motivacije je otkrilo njenu ključnu ulogu u oblikovanju ponašanja i postizanju ciljeva. Motivacija služi kao unutrašnji motor koji pokreće ljude na delovanje i upornost u ostvarivanju željenih rezultata. Motivacija varira od osobe do osobe i menja se s vremenom, i zavisi od različitih faktora. Visoka motivacija često vodi ka većoj produktivnosti i postignućima, pa je važno održavati je kako bismo postigli dugoročne ciljeve i očuvali angažman u različitim aspektima života. Motivacija je kompleksan i važan faktor koji utiče na naše svakodnevne odluke, te je proučavana u mnogim disciplinama, uključujući psihologiju, ekonomiju, obrazovanje, menadžment i zdravstvo [6,7].

Ciljevi ovog istraživanja bili su:

- Proceniti iskustva i stavove studenata farmacije u vezi sa DDK;
- Identifikovati barijere koje sprečavaju studente da postanu dobrovoljni davaoci krvi.

2. MATERIJALI I METODE

Među studentima farmacije Farmaceutskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu sprovedena je studija preseka u 2022. godini. Jedini kriterijumi za uključivanje ispitanika bili su poznavanje srpskog jezika, status studenta na Farmaceutskom fakultetu, Univerziteta u Beogradu. Primarni podaci su prikupljeni popunjavanjem posebno dizajniranog upitnika koji se sastojao od 3 dela: Prvi deo predstavlja socio-demografske podatke ispitanika, drugi deo predstavlja stavove, a treći ponašanje studenata. Studenti su klasifikovani kao davaoci ukoliko su najmanje jednom dali krv. Prikupljeni podaci su kontrolisani i kodirani. Za analizu podataka korišćen je

statistički program SPSS, version 25.0, SPSS Inc. Za ovu studiju dobijeno je odobrenje Etičkog komiteta Farmaceutskog fakulteta u Beogradu, kao i Etičkog odbora Instituta za transfuziju krvi Srbije.

3. REZULTATI

U ovoj studiji učestvovalo je 127 ispitanika od kojih je 81,1% ženskog pola. Pošto su upitnik popunjavali studenti svih godina studija, procentualno imamo dosta ujednačeno učešće studenata od prve do pete godine studija. Najviše je bilo sa druge godine (44 ispitanika – 34,6%). Među ispitanicima najviše je bilo studenata čiji su roditelji imali završen fakultet (44,9%) i srednju školu (33,1%). Osnovna demografija ispitanika po polu, starosti, godinama studija i obrazovanju roditelja data je u Tabeli 1.

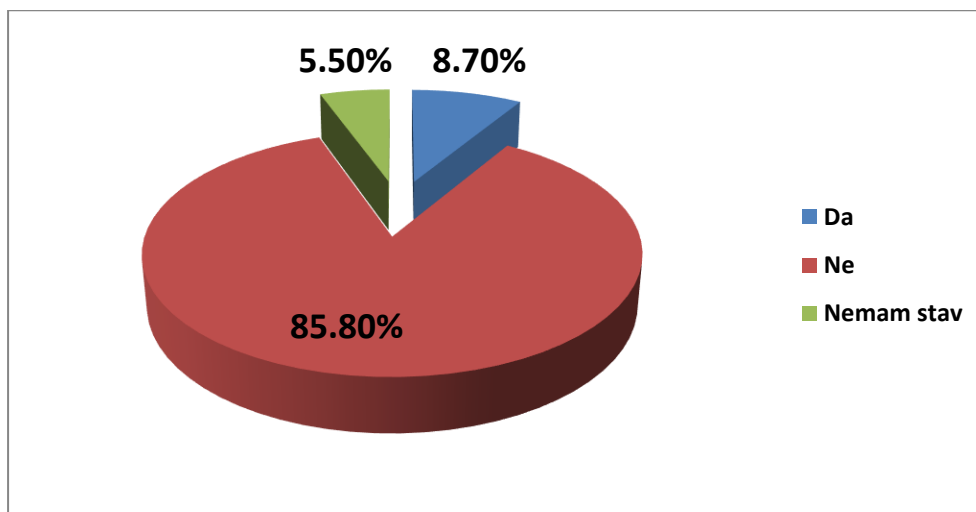
Tabela 1. Demografske karakteristike ispitanika

POL	Ženski 103 (81,1%) Muški 23 (18,1%) Nedostaje 1 (0,8%)
GODIŠTE	Sr. vrednost ± Sd (min-max) 31,08 ± 1,76 (28 - 38)
GODINA STUDIJA	Prva 19 (15%) Druga 44 (34,6%) Treća 31 (24,4%) Četvrta 14 (11,0%) Peta 19 (15,0%)
STRUČNA SPREMA RODITELJA	Osnovna škola 0 (0,0%) Srednja škola 42 (33,1%) Visoka škola 17 (13,4%) Fakultet 57 (44,9%) Poslediplomsko usavršavanja 11 (8,7%)
ZASTUPLJENOST KRVNIH GRUPA	A krvna grupa 49 (38,6%) B krvna grupa 16 (12,6%) 0 krvna grupa 38 (29,9%) AB krvna grupa 9 (7,1%) Ne znam 14 (11,0%) Nedostaje 1 (0,8%)

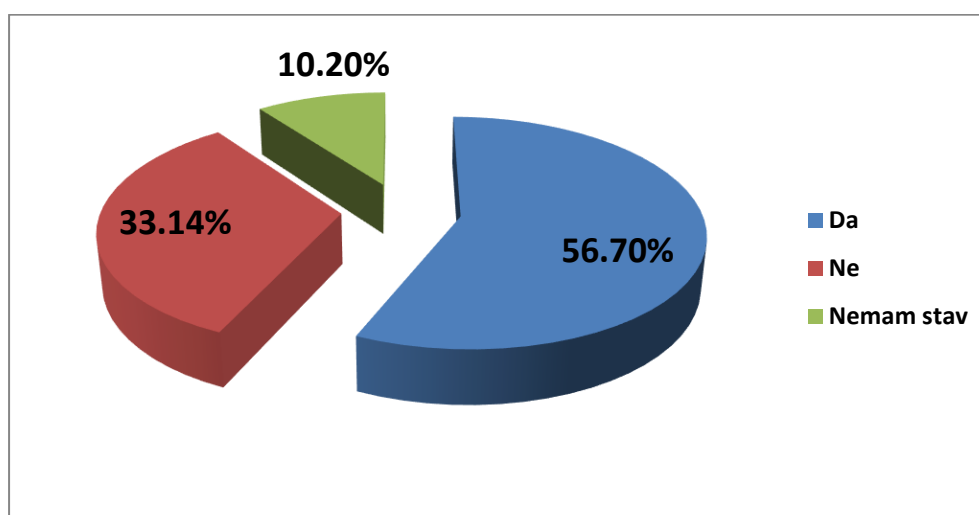
Gotovo polovina ispitanika (40,2% - 51) bili su dobrovoljni davaoci krvi. Procenat studenata koji ne znaju svoju krvnu grupu iznosi 11,0%.

Positivan stav prema dobrovoljnom davanju krvi ima veliki procenat ispitanika 93,7% (davaoci i nedavaoci zajedno), dok je 5,5% bez stava u vezi sa dobrovoljnim davanjem krvi. Svi ispitanici nezavisno da li daju ili ne daju krv, odgovarali su na pitanja „Da li smatrate da ste dovoljno informisani o dobrovoljnom davanju krvi?“ i „Kojim putem najčešće dobijate informacije o dobrovoljnom davanju krvi?“. Tri četvrtine ispitanika (80,3%) smatra da je sasvim dovoljno informisano o samom činu dobrovoljnog davanja krvi, a najviše informacija dobijaju od volontera koji su uključeni u organizacije koje se bave dobrovoljnim davanjem krvi (49,6%). Ostali putevi kojima se studenti informišu o dobrovoljnom davanju krvi su televizija (35,4%), internet (25,2%) i sms poruke (3,9%).

Prema rezultatima našeg istraživanja većina ispitanika smatra da nije potrebno novčano nagraditi davanje krvi (85,8%), ali 56,7% ispitanika smatra da je potrebno pokloniti dobrovoljnim davaocima krvi neki mali simbolični poklon poput knjiga, cveća, karta za bazen (slika 1 i 2).

Slika 1. Mišljenja studenata o novčanom nagrađivanju za dobrovoljno davanje krvi

Slika 2. Mišljenja studenata simboličnom nagrađivanju za dobrovoljno davanje krvi

Gotovo podjednako su podjeljena mišljenja o tome da li treba ili ne treba uvoziti krv iz inostranstva (odobrava uvoz – 34,6% ne odobrava – 31,5%, a 33,9% nema stav). Nešto više od polovine ispitanika (58,3%) smatra da su njihove kolege upoznate sa temom i značajem dobrovoljnog davanja krvi.

Studenti koji nisu dobrovoljni davaoci krvi uglavnom su kao razlog zbog kog ne daju krv naveli medicinske razloge (56,6%) i neprijatnosti posle davanja (31,6%). U tabeli 2. dati su stavovi ispitanika zbog kojih najčešće ne daju krv dobrovoljno.

Tabela 2. Razlozi zbog kojih studenti najčešće ne daju krv

RAZLOG NEDAVANJA KRVI	Ispitanici koji nisu DDK		
	da	ne	nedostaje
Medicinski razlozi (anemija, mala telesna težina, upotreba lekova, operacija...)	56,6	42,1	1,3
Strah (od igle, bola, krvi)	9,2	89,5	1,3
Neprijatnosti posle davanja	31,6	67,1	1,3
Nezgodno vreme i lokacija	6,6	92,1	1,3
Ne osećam se zdravo da dam krv	0	98,7	1,3

Strah (da se ne inficiram HIV/AIDS-om ili da će možda otkriti neki pozitivan marker infektivne bolesti)	7,9	90,8	1,3
Roditelji/prijatelji su me ubedili da ne dajem krv	1,3	97,4	1,3
Nemam poverenja u službu koja uzima krv	3,9	94,7	1,3
Suviše sam zauzet/a	7,9	90,8	1,3
Nikada nisam razmišljao/la o značaju dobrovoljnog davanja krvi	1,3	97,4	1,3
Sam čin davanja krvi dugo traje	0	98,7	1,3
Nikada me niko nije pitao da dam krv	3,9	94,7	1,3
Suviše dugo vreme čekanja za davanje krvi (nema dovoljno ležaja, jedan lekar)	7,9	90,8	1,3
Ne znam gde se može dati krv	0	98,7	1,3
Predugački upitnici za popunjavanje pre davanja krvi	6,6	92,1	1,3
Verski razlozi	5,3	93,4	1,3

U ukupnom uzorku ispitanika, kao razlog nedavanja krvi prepoznati su medicinski razlozi (35,4%) i neprijatnosti posle davanja (18,9%).

Među dobrovoljnim davaocima krvi najviše je osoba koje su dale krv od 2 do 10 puta (21,3% odnosno 27 osoba), a manji je procenat osoba koje su samo jednom dale krv (15,0% odnosno 19 ispitanika).

4. DISKUSIJA

Glavne prepreke za dobrovoljno davanje krvi su strah, neprijatnost, mogućnost otkrića nepoznatih medicinskih rezultata, prevelika zauzetost, nezainteresovanost [8]. Preko 90% ispitanika u Kini je izjavilo da ima strah od igle, dok je u Nigeriji i Tanzaniji najčešći uzrok nedavanja krvi strah od otkrivanja HIV-a. U Iranu takođe je pokazano da se ispitanici uglavnom plaše rezultata krvnih pretraga u svojoj krvi i mogućnošću da se inficiraju tokom doniranja krvi [9,10,11]. U našem istraživanju su se takođe našli slični razlozi za dobrovoljno nedavanje krvi, na prvom mestu su medicinski razlozi (56,6%), a odmah sledi neprijatnost posle davanja krvi (31,6%). Interesantno je da se veoma mali procenat ispitanika u našem istraživanju opredelio za faktor suviše sam zauzet/a pa iz tog razloga ne dajem krv (7,9%). Očito je da su ljudi koji imaju više obaveza spremniji da uklope davanje krvi u svoju već aktivnu rutinu od onih sa manje obaveza. Ovakva istraživanja ukazuju na to da je neke prepreke, kao što su obaveze, motivisanim donatorima lakše za prevazilaženje u poređenju sa drugim preprekama, kao što je recimo strah [12].

U studiji koja je sprovedena u Iranu, 70% ispitanika naveo je kao glavni izvor informacija o dobrovoljnom davanju krvi, radio i televiziju [13]. Prema našim rezultatima glavni izvor informacija su sami volonteri koji se bave promovisanjem akcija dobrovoljnog davanja krvi (49,6%), a na drugom mestu su mediji poput televizije (35,4%),

Studenti su obično dobro organizovani i skloni učešću u kooperativnim, društvenim aktivnostima, ali ponekad nemaju dovoljno informacija i motivacije da daju krv. Većina studenata ima pozitivan stav prema dobrovoljnom davanju krvi, pa je to potrebno iskoristiti za uključivanje što većeg broja studenata u ove akcije [14].

Kako bi se zadržali postojeći davaoci krvi ali i pridobili novi, bitno je da i medicinsko osoblje koje radi u službama za prikupljanje krvi bude potpuno dostupno i profesionalno. Neophodno je da se krv uzme stručno sa odgovarajućim priborom i uz dobru komunikaciju sa davaocem

kako bi se sam čin dobrovoljnog davanja krvi učinio što prijatnijim. Naši ispitanici su takođe imali neprijatnosti tokom ili nakon davanja krvi.

Godinama unazad postoji dilema i veći sukob oko činjenice treba li dobrovoljni davaoci krvi da budu plaćeni ili ne. Ispitanici u našem istraživanju izjasnili su se da smatraju da nije potrebno novčano nagrađivati dobrovoljno davanje krvi (85,8%), ali 56,7% ispitanika smatra da je potrebno pokloniti dobrovoljnim davaocima krvi neki mali simbolični poklon.

Prostor za dalje unapređenje akcija ddk vidi se u edukativnim kampanjama koje se mogu sprovesti i van uskog vremenskog okvira sprovođenja akcije ddk. Kontinuiran rad i dobro osmišljene kampanje utiču na svest i motivisanost pojedinca, ali i na društvo u celini. Prava informacija u pravo vreme je ključna jer studentska populacija, još uvek, nije dovoljno edukovana o značaju ddk. Zato je analiza motivacionih faktora od ključnog značaja kako za pridobijanje novih davalaca, tako i za zadržavanje postojećih davalaca [15].

Ograničenja studije:

- 1) Studija nije sprovedena na svim univerzitetima i na svim fakultetima.
- 2) Zbog vremenskog ograničenja, upitnici nisu dovoljno dugo distribuirani.
- 3) Ispitanici nisu imali nikakve informacije pre popunjavanja što je rezultiralo nepravilnim popunjavanjem upitnika kod pojedinih pitanja.

5. ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje je identifikovalo ključne faktore koji utiču na stavove i ponašanje studenata farmacije u vezi sa dobrovoljnim davanjem krvi. Naši nalazi ukazuju na to da postoji visok nivo pozitivnih stavova prema DDK među studentima, ali i na prisutne prepreke, poput medicinskih razloga i neprijatnosti posle davanja. Takođe smo otkrili da se većina studenata smatra dovoljno informisanim o DDK i da najčešće informacije dobijaju od volontera i medija.

Važno je napomenuti da edukacija i promocija mogu igrati ključnu ulogu u povećanju motivacije studenata za DDK. Održavanje zaliha krvi i podizanje svesti među studentima ostaju imperativ, a ključno je raditi na prevazilaženju prepreka kao što su strah i neprijatnost. Naši rezultati takođe ukazuju na potrebu za pružanjem stručne i prijatne usluge tokom procesa davanja krvi.

S obzirom na pandemiju COVID-19 i njenu negativnu ulogu na DDK, važno je razmotriti nove strategije za očuvanje i povećanje zaliha krvi u izazovnim vremenima. Studenti su se pokazali kao ključni igrači u promociji DDK, čak i tokom pandemije.

U budućnosti, nastavak edukativnih kampanja, osmišljavanje ciljanih informacionih programa i pružanje podrške studentima farmacije u njihovim nastojanjima da promovišu DDK može znatno doprineti povećanju broja dobrovoljnih davalaca krvi. Ovaj rad pruža osnovu za dalja istraživanja i akcije usmerene na očuvanje i unapređenje dobrovoljnog davanja krvi među studentima i širom zajednice.

Bibliografija

- [1] Goette, Lorenz F. and Stutzer, Alois, Blood Donations and Incentives: Evidence from a Field Experiment. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 2020; 170:52-74.
- [2] WHO. Blood safety and availability. Dostupno na: [Blood safety and availability \(who.int\)](https://www.who.int/bloodsafety).
- [3] American Red Cross. Information for Teen Donors. Dostupno na: [Information for Young Blood Donors | Red Cross Blood Services](https://www.redcross.org/teen-donors).
- [4] Sayedahmed, A.M.S., Ali, K.A.M., Ali, S.B.S., Ahmed, H.S.M., Shrif, F.S.M. and Ali, N.A.A. (2020), Coronavirus disease (COVID-19) and decrease in blood donation: A cross-sectional study from Sudan. *VOXS*, 15: 381-385. <https://doi.org/10.1111/voxs.12575>.

- [5] Kumar A, Kumari S, Saroj U, et al. Impact of the COVID-19 Pandemic on Blood Donation Patterns: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Cureus*. 2023;15(8):e43384. Published 2023 Aug 12. [doi:10.7759/cureus.43384](https://doi.org/10.7759/cureus.43384).
- [6] Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., & Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 325–346. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2603&4_6.
- [7] Umdjon J, Madina A. Professional motivation and its structure in the management. International Conference on Developments in Education. Delhi, India: 2023.
- [8] Shaz BH, Demmons DG, Crittenden CP, Carnevale CV, Lee M, Burnett M, Easley K, Hillyer CD. Motivators and Barriers to Blood Donation in African American College Students. *Transfus Apher Sci*. 2009 December; 41(3): 191–7.
- [9] Karim R, Alam M, Farazi MR, Labone RJ. Factors Influencing Blood Donation Behavior of University Level Students in Bangladesh. *Journal of Information Technology*. 2012; 1:35-40.
- [10] Salaudeen AG, Odeh E. Knowledge and behavior towards voluntary blood donation among students of a tertiary institution in Nigeria. *Nigerian Journal of Clinical Practice*. 2011; 14(3):303-7.
- [11] Wiwanitkit V. Knowledge about blood donation among a sample of Thai university students. *Vox Sanguinis*. 2002; 83: 97–9.
- [12] France CR, France JL, Ysidron DW, et al. Blood donation motivators and barriers reported by young, first-time whole blood donors: Examining the association of reported motivators and barriers with subsequent donation behavior and potential sex, race, and ethnic group differences. *Transfusion*. 2022;62(12):2539-2554. [doi:10.1111/trf.17162](https://doi.org/10.1111/trf.17162).
- [13] Javadzadeh Shahshahani H, Yavari MT, Attar M, Ahmadiyeh MH. Knowledge, attitude and practice study about blood donation in the urban population of Yazd, Iran, 2004. *Transfus Med*. 2006 Dec;16(6):403-9.
- [14] Milošević Georgiev A. Značaj marketinških i motivacionih aktivnosti za omasovljavanje dobrovoljnog davalatstva krvi. Specijalistički rad. Univerzitet u Beogradu-Farmaceutski fakultet. 2013.
- [15] Milošević Georgiev A, Krajnović D, Jocić D, Rodić I, Knežević M. Motivisanost studenata davalaca krvi na Farmaceutskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. *Bilt Transfuziol*. 2013;59(1-2):66-71.